

TILLSYNSPLAN HÄRRYDA

Tillsynsplanen behandlar tillståndsenhetens strategier för tillsynsverksamhet med stöd av Alkohollagen (2010:1622) och Lag om tobak och liknande produkter (2018:2088).

Tillsyn av restauranger med serveringstillstånd

Alkohollagen (2010:1622) är en skyddslagstiftning med mål att begränsa alkoholens skadeverkningar. De alkoholpolitiska hänsynen har företrädare framför företagsekonomiska och näringspolitiska ställningstaganden. Lagen begränsar tillgängligheten på alkohol genom att bara sådana serveringsställen som uppfyller högt ställda krav ska få tillstånd att servera alkohol.

Alkohollagen innehåller också bestämmelser om servering och detaljhandel med öl (folköl).

Alkohollagen har bestämmelser som möjliggör att en kraftfull tillsyn över försäljningen av alkoholdrycker kan utövas.

Folkhälsomyndigheten ansvarar, med den begränsning som följer av central tillsyn, över efterlevnaden av denna lag och kan meddela allmänna råd till vägledning för tillämpning av lagen.

Länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet avseende kommunernas arbete inom detta område. Länsstyrelsen ska också biträda kommunerna med råd i deras verksamhet.

Den direkta tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om servering av spritdrycker, vin, andra jästa alkoholdrycker och starköl utövas av kommunen och av Polismyndigheten.

Syfte

Syftet med tillsynen är att förebygga och korrigera brister som kan uppstå vid servering av alkoholdrycker och försäljning av folköl. Tillsynsplanen ska bidra till att tillsynsarbetet sker strukturerat med mätbara och uppföljningsbara mål.

Tillsyn av serveringstillstånd

Servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker får endast ske av den som meddelats serveringstillstånd. Av alkohollagen framgår att servering endast får ske i sådan omfattning och i sådana former att skador eller brister i ordning och nykterhet på serveringsställena inte uppstår. Som ett särskilt skydd för ungdomar finns även åldersgränser angivna i lagen. De förutsättningar som gäller för att få serveringstillstånd ska vara uppfyllda även efter att tillstånd meddelats. Ovanstående principer ligger till grund för kommunens

tillsynsarbete riktad mot innehavare av serveringstillstånd. Tillsynen består av förebyggande tillsyn, samt inre och yttre tillsyn.

Förebyggande tillsyn

Syftet med den förebyggande tillsynen är att informera och göra tillståndshavaren uppmärksam på de krav som alkohollagen ställer så att brister i verksamheten inte uppstår. Genom information och samarbete kan problem undvikas, både för den enskilde restaurangägaren och för kommunen.

Inre tillsyn

Med inre tillsyn avses kontroll av uppgifter från olika myndigheter och att förutsättningarna för serveringstillståndet fortfarande är uppfyllda. Det kan till exempel vara brandsäkerhet eller om företaget som har tillståndet sköter sig ekonomiskt och i övrigt. Mellan vissa myndigheter finns en upplysningsskyldighet och till exempel Polismyndigheten ska underrätta kommunen om förhållanden som är av betydelse för tillsynen. Inre tillsyn görs kontinuerligt.

Det sker också kontroll av om tillståndshavaren har sänt in företagets försäljningssiffror genom de s.k. restaurangrapporterna. Dessa ska inges i början av varje år. Underlåtenhet att insända restaurangrapport leder till att påminnelseavgift uttas. Om restaurangrapport inte inkommer trots påminnelse kan sanktioner enligt alkohollagen komma ifråga.

Till den inre tillsynen räknas också fortlöpande bevakning av restaurangernas marknadsföring i annonser på sociala medier och tryckta medier.

För att den inre tillsynen ska kunna fungera tillfredställande är det nödvändigt med upparbetade kontakter med andra myndigheter.

Inre tillsyn består av:

- ▶ Kontroll av personer med betydande inflytande (så kallad PBI) hos tillståndshavaren vad gäller dennes vandel. Detta genomförs med hjälp av Polismyndigheten.
- ▶ Bevakning av PBI:s ekonomiska lämplighet med hjälp av kreditupplysningsföretag och samverkan med andra myndigheter såsom Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten.
- ▶ Bevakning av om tillståndshavaren försätts i konkurs.
- ▶ Bevakning av om tillståndshavaren byter företrädare.
- ▶ Bevakning i samarbete med Räddningstjänsten av att restaurangen uppfyller brandskyddsbestämmelser.
- ▶ Bevakning av restaurangernas marknadsföring i sociala medier och tryckta medier.
- ▶ Bevakning av att restaurangrapporter lämnas in i tid.
- ▶ Medverka i nätverk med andra myndigheter för att utbyta erfarenheter och kunskap.
- ▶ Hantera tips från allmänhet och media.
- ▶ Bevakning av affärs- och släktrelationer hos tillståndshavare.

Yttre tillsyn

Den yttre tillsynen innebär en kontroll av att restaurangens alkoholservice sker i enlighet med dess tillstånd och inte sker i strid mot gällande lag i övrigt. Tillsynen sker under pågående verksamhet och kan vara tillsammans med andra myndigheter. Yttre tillsyn avser också besök på restauranger som enbart har servering av folköl samt i butiker som säljer folköl.

Följande bör kontrolleras vid tillsynsbesök:

- ▶ Att servering av alkoholdrycker sker med återhållsamhet och följer gällande tillstånd.
- ▶ Att servering av alkoholdrycker inte sker till personer under 18 år.
- ▶ Att berusningsgraden hos gästerna inte är för hög.
- ▶ Att mat tillhandahålls i den omfattning som alkohollagen förutsätter.
- ▶ Att ordningen är god i och utanför serveringslokalen.
- ▶ Att serveringsansvarig person finns tillgänglig på serveringsstället.
- ▶ Att köks- eller serveringspersonal eller den som har uppgifter som är av betydelse för ordning och nykterhet är anställd av tillståndshavaren eller inhyrd av ett bemanningsföretag.
- ▶ Att marknadsföringen av alkoholdrycker inte är påträngande, uppsökande eller uppmanande till bruk av alkoholdrycker.
- ▶ Att kontrollera prissättningen av alkoholdrycker.
- ▶ Att uppsyn hålls över hela serveringsytan.
- ▶ Att nödutgångar inte är blockerade.
- ▶ Att serveringstider följs.
- ▶ Att villkor i serveringstillståndet följs.
- ▶ Att arrangemang eller shower med naket inslag, till exempel striptease, inte förekommer.

Målet är att alla serveringsställen ska få minst ett tillsynsbesök under året. Serveringsställen med sena öppettider och serveringsställen med ungdomlig publik kommer att besökas fler gånger. Serveringsställen som har återkommande brister kommer att besökas fler gånger.

Med gemensamma tillsyner avses ett fördjupat tillsynsarbete som flera berörda myndigheter planerar och/eller genomför tillsammans. Dessa deltar med stöd av den lagstiftning som gäller för deras respektive sakområde. Detta hindrar inte att en kommun kan förordna en sakkunnig att biträda vid kontrollbesöket.

Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten ska normalt följas upp genom yttre tillsyn. Serveringstillstånd till slutna sällskap ska vid särskilda behov följas upp genom yttre tillsyn.

Dokumentation

Tillsynspersonal äger rätt till tillträde i serveringslokalerna. De har rätt att ta del av bokföring och andra handlingar som rör verksamheten. Inspektörerna ska visa upp tjänstekort med foto. Tillsynsbesöket ska genomföras så att olägenhet för verksamheten i möjligaste mån begränsas.

Vid till exempel misstanke om alkoholservering till underåriga eller påverkad gäst ska det säkerställas att det verkligen var en alkoholdryck som serverades och inte till exempel lättdryck eller lättöl.

Vid misstanke om alkoholservering till underåriga ska gästernas ålder kontrolleras genom att tillståndshavaren eller den serveringsansvarige ber gästen att visa sin legitimation.

Bedöms servering ske till märkbart påverkad gäst ska graden av påverkan och gästens beteende beskrivas i tillsynsprotokollet.

Allmänna bedömningar om brister i ordning och nykterhet på serveringsstället ska på motsvarande sätt beskrivas i tillsynsprotokollet.

Förekomsten av brottslig verksamhet på serveringsstället, t.ex. narkotikabrott, är exempel på brister i ordningen som måste beskrivas noga.

Även goda förhållanden ska dokumenteras eftersom det ofta är helhetsintrycket över tid som är avgörande för om någon åtgärd mot serveringstillståndet enligt alkohollagen ska vidtas eller inte.

Återkoppling till tillståndshavaren eller den serveringsansvarige bör också ske även då allt varit i sin ordning.

Åtgärder vid uppmärksammade brister

Allvarligare missförhållanden eller förekomst av missförhållanden kan föranleda sanktion mot serveringstillståndet enligt alkohollagen. De sanktioner som följer av alkohollagen är erinran, varning och återkallelse av serveringstillståndet.

Folkölsförsäljning

Folköl är en alkoholdryck som har en alkoholhalt överstigande 2,25 volymprocent men inte 3,5 volymprocent. Öl med lägre alkoholstyrka än 2,25 volymprocent är ingen alkoholdryck.

Anmälan

Enligt alkohollagen ska den som avser att bedriva försäljning och/eller servering av folköl anmäla verksamheten till den kommun där serveringen och/eller försäljningen ska ske. Varken servering eller försäljning av folköl får påbörjas innan anmälan har gjorts. Vid ägarbyte av butiken eller serveringsstället ska detta anmälas till tillståndsenheten eftersom rätten att sälja folköl inte automatiskt följer med till den nya ägaren. Detsamma gäller om ägaren till butiken eller serveringsstället inte längre vill sälja folköl.

Egenkontrollprogram

Den som bedriver försäljning av folköl ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och svara för att personalen har nödvändiga kunskaper om vad som gäller vid försäljning av folköl. Det innebär att den ansvarige för försäljningen ska ta fram ett egenkontrollprogram där det framgår hur åldersgränser och andra bestämmelser i alkohollagen ska tillämpas och övervakas.

Tillsyn

När det gäller serveringsställen som serverar folköl samt butiker som säljer folköl är målet att de ska få minst ett tillsynsbesök under året. Serveringsställen eller butiker som har återkommande brister kommer att besökas fler gånger.

Tillsynen av ölförsäljning ska främst inriktas på att ge råd, stöd och information till näringsidkarna, det vill säga förebyggande tillsyn. En av alkohollagstiftningens viktigaste uppgifter är att förhindra försäljningen av alkohol till minderåriga. Genom tillsynen, som bl. a innebär att kommunen kontrollerar att handlarna har ett egenkontrollprogram, påminns handlarna om vikten av att följa lagen om åldersgränser och att ha egna rutiner i butiken för att klara det.

Följande bör kontrolleras vid tillsynsbesök:

- ▶ Att försäljningsstället har ett egenkontrollprogram.
- ▶ Att det på försäljningsstället finns tydliga och klart synliga skyltar med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut folköl till den som inte har fyllt 18 år.
- ▶ Att försäljning av matvaror sker (butiker) och att mat serveras (serveringsställen).
- ▶ Att försäljning eller langning av folköl inte sker till personer under 18 år.

- ▶ Att folköl inte säljs eller serveras till den som är berusad av alkohol eller påverkad av annat berusningsmedel.
- ▶ Att även andra lättdrycker tillhandahålls.
- ▶ Att det är god ordning i lokalen.

Åtgärder vid uppmärksammade brister

Allvarligare missförhållanden eller förekomst av missförhållanden kan föranleda ett ingripande enligt alkohollagen. Den som bedriver försäljning och/eller servering av folköl kan meddelas ett försäljningsförbud eller, om detta är en alltför ingripande åtgärd, en varning.

Lag om tobak och liknande produkter (2018:2088)

Syfte

Lagens övergripande syfte är att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och liknande produkter samt med exponering för rök från tobak och utsläpp från liknande produkter.

Syftet med tillsynen är att förebygga och korrigera brister som kan uppstå vid försäljning av tobak. Tillsynsplanen ska bidra till att tillsynsarbetet sker strukturerat med mätbara och uppföljningsbara mål.

Tillsyn över tillståndspliktig tobaksförsäljning

Kommunen och Polismyndigheten ska utöva tillsyn över bestämmelserna om tillståndspliktig försäljning av tobaksvaror och om styckförsäljning av portionsförpackat snus. Folkhälsomyndigheten ska ansvara för tillsynsvägledning. Länsstyrelsen ska ansvara för tillsyn inom länet av kommunernas arbete inom området.

Kommunen är tillsynsmyndighet när det gäller marknadsföring och märkning av tobak, samt över bestämmelserna om spårbarhet och säkerhetsmärkning.

Tillsynsansvaret avser även tobaksförsäljning som sker via internethandel i de fall verksamheten har sitt säte inom kommunen.

Tillsynsansvaret avser även partihandlare som genom den nya lagen omfattas av tillståndsplikt.

Försäljning av tobaksprodukter får endast ske av den som meddelats försäljningstillstånd. Produktkategorin andra liknande produkter är inte tillståndspliktig och kan säljas efter anmälan till kommunen. Som ett särskilt skydd för ungdomar finns även åldersgränser angivna i lagen. De förutsättningar som gäller för att få försäljningstillstånd ska vara uppfyllda även efter att tillstånd meddelats.

Ovanstående principer ligger till grund för kommunens tillsynsarbete riktad mot innehavare av försäljningstillstånd. Tillsynen består av förebyggande tillsyn samt inre och yttre tillsyn.

Förebyggande tillsyn

Syftet med den förebyggande tillsynen är att informera och göra tillståndshavaren uppmärksam på de krav som LTLP ställer, så att brister i verksamheten inte uppstår. Genom information och samarbete kan problem undvikas, både för den enskilde tillståndshavaren och för kommunen.

Inre tillsyn

Med inre tillsyn avses kontroll av uppgifter från olika myndigheter och att förutsättningarna för tillståndet fortfarande är uppfyllda. Det kan till exempel vara om verksamheten som innehar försäljningstillståndet sköter sig ekonomiskt och i övrigt. Det finns en underrättelseskyldighet mellan vissa myndigheter, till exempel ska kommunen och Polismyndigheten underrätta varandra om förhållanden som är av betydelse för tillsynen. Kommunen ska underrätta Folkhälsomyndigheten om den i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för Folkhälsomyndighetens tillsyn. Inre tillsyn görs kontinuerligt.

För att den inre tillsynen ska kunna fungera tillfredställande är det nödvändigt med upparbetade kontakter med andra myndigheter.

Inre tillsyn består av:

- ▶ Kontroll av personer med betydande inflytande (PBI) hos tillståndshavaren vad gäller dennes vandel med hjälp av Polismyndigheten och Tullverket.
- ▶ Bevaka PBI:s ekonomiska lämplighet med hjälp av kreditupplysningsföretag och samverka med andra myndigheter såsom Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten.
- ▶ Bevaka om tillståndshavaren försätts i konkurs.
- ▶ Bevaka om tillståndshavaren byter företrädare.
- ▶ Medverka i nätverk med andra myndigheter för att utbyta erfarenheter och kunskap.
- ▶ Hantera tips från allmänhet och media.
- ▶ Bevakning av affärs- och släktrelationer hos tillståndshavare.

Yttre tillsyn

Den yttre tillsynen innebär en kontroll av produkter på försäljningsstället som omfattas av LTLP. Tillsynen omfattar även kontroll av de övriga krav som LTLP ställer på tillståndshavaren. Tillsynen sker under pågående verksamhet och kan genomföras tillsammans med andra myndigheter.

Följande bör kontrolleras vid tillsynsbesök:

- ▶ Att försäljningsställets tobaksförsäljning följer gällande tillstånd.

- ▶ Att försäljning av tobak och liknande produkter inte sker till personer under 18 år. Att det på försäljningsstället finns tydliga och synliga skyltar med information om 18-års gränsen.
- ▶ Att marknadsföringen av tobak eller liknande produkter inte är påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk.
- ▶ Att märkning av tobaksvaror och andra liknande produkter är korrekta.

Målet är att alla försäljningsställen ska få minst ett tillsynsbesök under året. Försäljningsställen som har återkommande brister kommer att besökas fler gånger.

Med gemensamma tillsyner avses ett fördjupat tillsynsarbete som flera berörda myndigheter planerar och/eller genomför tillsammans. Övriga myndigheter deltar med stöd av den lagstiftning som gäller för deras respektive sakområde. Detta hindrar inte att en kommun kan förordna en sakkunnig från annan myndighet att biträda vid kontrollbesöket.

Dokumentation

Tillsynspersoner äger rätt till tillträde på försäljningsstället. De har rätt att ta del av bokföring och andra handlingar som rör verksamheten. Inspektörerna ska visa upp tjänstekort med foto. Tillsynsbesöket ska genomföras på sådant sätt, att olägenhet för verksamheten i möjligaste mån begränsas.

Bedömningar om brister på försäljningsstället ska dokumenteras.

Förekomsten av brottslig verksamhet på försäljningsstället är exempel på brister som måste beskrivas nog.

Återkoppling till försäljningsstället bör även ske då allt varit i sin ordning.

Åtgärder vid uppmärksammade brister

Allvarligare brister kan föranleda sanktioner enligt Lag om tobak och liknande produkter. De sanktioner som följer av LTLP är varning och återkallelse. Kommunen kan även besluta om sanktioner i form av förbud och föreläggande, vilka även kan förenas med ett vite. Föreläggande innebär att försäljningsställets ägare aktivt ska vidta en åtgärd.

ELEKTRONISKA CIGARETTER OCH PÅFYLLNINGSBEHÅLLARE

Kommunen ansvarar enligt 7 kap. 3 § punkt 2 över tillsynen av tillhandahållande av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt 2 kap. 7-9 §§ och 3 kap. 2, 5 och 6 §§ på försäljningsställen.

Kommunen och Polismyndigheten ansvarar för tillsynen när det gäller åldersgräns enligt 5 kap. 18 och 19 §§ samt anmälan om försäljning och egenkontroll enligt 5 kap. 15 och 17 §§ i andra fall än avseende gränsöverskridande distansförsäljning.

Anmälan

Enligt lag om tobak och liknande produkter ska den som avser bedriva försäljning till konsumenter anmäla verksamheten till den kommun där försäljningen ska ske. Försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte påbörjas innan anmälan har gjorts. Vid ägarbyte av butiken ska detta anmälas till tillståndsenheten eftersom rätten att sälja elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare inte automatiskt följer med till den nya ägaren. Detsamma gäller om butiksägaren inte längre vill sälja elektroniska cigaretter och/eller påfyllningsbehållare.

Egenkontrollprogram

Den som bedriver försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och hanteringen i övrigt av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Programmet ska skickas in till kommunen i samband med anmälan av försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Tillsyn

När det gäller försäljningsställen av elektroniska cigaretter och/eller påfyllningsbehållare är målet att dessa ska få minst ett tillsynsbesök under året. Försäljningsställen som har återkommande brister kommer att besökas fler gånger.

Inre tillsyn

Inre tillsyn avser informationsutbyte mellan olika myndigheter. Inre tillsyn ska ske genom att kommunen löpande erhåller information från andra myndigheter, till exempel efter genomförda tillsyner. Samverkan ska också ske med andra myndigheter i olika forum.

Yttre tillsyn

Den yttre tillsynen innebär en kontroll att försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare inte sker i strid med gällande lag i övrigt.

Följande bör kontrolleras vid tillsynsbesök:

- ▶ Att det på försäljningsstället finns tydliga och synliga skyltar med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare till den som inte har fyllt 18 år.
- ▶ Att elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare har korrekt märkning.

Åtgärder vid uppmärksammade brister

I lag om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare anges att upprepade eller allvarigare överträdelser kan leda till föreläggande eller förbud, vilka båda kan förenas med vite.

Föreläggande innebär att ägaren aktivt ska vidta en åtgärd. Kommunen kan också meddela varning eller förbjuda näringsidkaren att sälja elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.